postupok? [Jelektronnyj resurs] / Abdusalam Abdulkerimovich Gusejnov // Jeticheskaja mysl'. Vyp.3. / Otv. red. A. A. Gusejnov. – M.: IF RAN, 2002. – Rezhim dostupa: http://iph.ras.ru/uplfile/root/biblio/em/em3/1.pdf – Nazvanie s jekrana.

3. Etyka. Estetyka. [Tekst]: navch. posib. / za nauk. red. Panchenko V. I. – K.: "Centr uchbovoi' literatury", 2014. – 432 s.

4. Nesterenko V. G. Duhovni vymiry ljuds'kogo buttja [Elektronnyj resurs] / Vladyslav Nesterenko // Vstup do filosofii': ontologija ljudyny: Navchal'nyj posibnyk dlja studentiv vyshhyh uchbovyh zakladiv // V. G. Nesterenko. – K.: Abrys, 1995. – Rezhym dostupu: http://nesterenko.rv.ua/vstup–do–filosofii/rozdil–p'yatij–duxovni–vimiri–lyudskogo–buttya/ – Nazva z ekranu.

5. Pejkoff L. Ob#ektivizm. Filosofija Ajn Rjend [Tekst] / Leonard Pejkoff; per. s angl. – M.: AST, 2012. – 575 s.

6. Rjend A. Vozvrashhenie primitiva: Antiindustrial'naja revoljucija [Tekst] / Ajn Rjend; S dobavleniem statej Pitera Shvarca; Per. s angl. – M.: Al'pina Pablisher, 2011. – 347 s.

7. Rjend A. Dobrodetel' jegoizma [Tekst] / Ajn Rjend; S dobavleniem statej Natanijelja Brandena; Per. s angl. – 2–e izd. – M.: Al'pina Pablisher, 2012. – 186 s.

8. Rjend A. Otvety: Ob jetike, iskusstve, politike i jekonomike [Tekst] / Ajn Rjend; Pod red. Roberta Mjejju; Per. s angl. – M.: Al'pina Pablisher, 2012. – 282 s.

9. Rjend A. Romanticheskij manifest: Filosofija literatury [Tekst] / Ajn Rjend; Per. s angl. – M.: Al'pina Pablisher, 2011. – 199 s.

10. Shohin V. Cennost' [Jelektronnyj resurs] / Vladimir Shohin // Novaja filosofskaja jenciklopedija: v 4 t. / In–t filosofii RAN; Nac. obshhestv.–nauch. fond; Preds. nauchno–red. soveta V. S. Stepin. – M.: Mysl', 2000–2001. – Rezhim dostupa: http://iph.ras.ru/elib/3342.html – Nazvanie s jekrana.

11. Younkins E. W. Ayn Rand's Value Theory [Elektronnyj resurs] / Edward W. Younkins // Rebirth of Reason. – Rezhym dostupu: http://rebirthofreason.com/Articles/Younkins/Ayn_Rands_Value_Theory.shtml – Nazva z ekranu.

***Korobko M. I.**, postgraduate student of Philosophy Faculty, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), Margota2007@yandex.ru*

Philosophy of Ayn Rand objectivism: basic values of human individuality

This article is an overview of the problem of values in philosophy of Ayn Rand's objectivism in the context of approaches existing in the moral philosophy history. The concept of values is very important for moral discourse, although it is difficult to make its final determination, because it is in common public use as the most of philosophical concepts. Ayn Rand, the founder of the philosophy of objectivism, who was focused in her researches on a public, was not looking for very deep explanation of the concept of values, which she was constantly operated of. Her work "The Virtue of Selfishness" shows her original understanding of the values. This article attempts to highlight the position of the American writer in defending human life as the ultimate value, and the values of reason, self–esteem, purpose and selfishness. Ayn Rand, fighting for more concordance of ethics of selfishness and philosophy of objectivism, posed the serious challenge to the scientists.

***Keywords:**Ayn Rand, ethics, individualism, objectivism, philosophy, rational selfishness, values.*

***Коробко М. И.**, аспирантка философского факультета, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), Margota2007@yandex.ru*

Философия объективизма Айн Рэнд: базовые ценности человеческой индивидуальности

Делается общий обзор проблемы ценностей в философии объективизма Айн Рэнд в контексте существующих в истории моральной философии подходов. Понятие ценности для нравственного дискурса остается весьма важным, хотя и сложным для окончательного определения, но, как и большинство философских понятий, остается общепринятым для широкой общественности. Основательница философии объективизма Айн Рэнд, которая в своем творчестве и ориентировалась на широкий круг, хотя и не искала очень глубоко разъяснения самого понятия ценности, постоянно им оперировала. О своеобразии ее понимания ценностей свидетельствует хотя бы ее работа "Добродетель эгоизма". В статье делается попытка осветить позицию американской писательницы в отстаивании человеческой жизни как конечной ценности, а также ценностей разума, самооценки и предназначения как эгоистических. Айн Рэнд, отвоевывая большее соответствие этики эгоизма и философии объективизма реальной жизни, поставила перед учеными–философами достаточно серьезную проблему.

***Ключевые слова:**Айн Рэнд, индивидуализм, объективизм,разумный эгоизм, философия, ценности, этика.*

* * *

УДК 165.74

Матвієнко І. С.
кандидат філософських наук,
асистент кафедри філософії, НУБІП України
(Україна, Київ), malushka20@ukr.net

ФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ АГРЕСИВНОСТІ: ЗЛОЯКІСНА ТА ДОБРОЯКІСНА АГРЕСІЇ (Е. ФРОММ)

Актуальним на сьогодні в світі та в Україні, зокрема, є проблема людської особистості та її агресивності. Агресія, як така існує в двох проявах: та, яка прагне пригнічити чужу свободу, і та, яка керується захистом своєї. Доброякісна агресія – це та, механізми якої вбудовані в розум людини та тварини, заради збереження власних життєво необхідних інтересів від зовнішніх загроз. Говорячи про рівень агресивності, якщо порівнювати людину з іншими тваринами вона звичайно є найбільш агресивною. З огляду на дослідження таких відомих мислителів як К. Лоренц, З. Фройд, Е. Фромм, ми можемо говорити про те, що лише людина вбиває заради власного задоволення, саме тому, пояснення жорстокості та деструктивності людини потрібно шукати не в походженні людини, а в тих факторах, які якраз, і відрізняють людину від тварини.

***Ключові слова:** людина, тварина, агресія, доброякісна агресія, злоякісна агресія, деструктивність людини.*

Виходячи з останніх подій, які відбуваються в Україні та світі, надзвичайно актуальним постає питання миру та війни в межах однієї країни, і можливості виникнення всесвітньої ворожнечі. Досвід попередніх століть не навчив людство пригнічувати свої агресивні потяги та співіснувати мирно. Тому, актуальним на сьогодні в світі та в Україні, зокрема, є проблема людської особистості та її агресивності. Агресія, як така існує в двох проявах: та, яка прагне пригнічити чужу свободу, і та, яка керується захистом своєї. Доброякісна агресія – це та, механізми якої вбудовані в розум людини та тварини, заради збереження власних життєво необхідних інтересів від зовнішніх загроз. Говорячи про рівень агресивності, якщо порівнювати людину з іншими тваринами вона звичайно є найбільш агресивною. Е. Фромм, відомий неофройдист, пише в своїй роботі "Анатомія людської деструктивності": "…гіперагресивність людини, варто пояснити не більш високим потенціалом агресії, а тим, що умови, які викликають агресію в людському суспільстві, зустрічаються набагато частіше, ніж у тварин в їх звичайному середовищі існування" [1, с. 254]. Дійсно, дуже часто людина веде себе деструктивно, і якщо для тварин першим поштовхом для такої поведінки є загроза самозбереження та перенаселення, то для людини ці первинні інстинкти не завжди є пріоритетними, тобто у неї виникає інший мотив для такої поведінки.

Проблема агресивності масштабно розкривається в роботі Е. Фромма "Анатомія людської деструктивності". Також ми можемо говорити про таких представників, які досить глибоко розглядають цю проблему з точки зору психології, біології, соціології та безпосередньо філософії Р. Берон, К. Лоренца, А. А. Реан, Д. Річардсон та інші. Багато вітчизняних та зарубіжних науковців у своїх дослідженнях широко використовують ідеї цього американського філософа (Р. А. Петренко, Н. В. Трошина, О. Г. Коломієць, А. Л. Данилюк, І. П. Гертманов, В. Н. Кімстач та багато інших).

Головною метою статті є окреслити основні ознаки агресивності, чому та за яких обставин виникає злоякісна та доброякісна агресії. Визначити чи агресивність є вродженою, чи це виключно набута

характеристика. Та окреслити стан людини та тварини у відношенні до агресії як такої.

Агресія проти іншої людини виникає через бажання задоволення власних потреб, і досить часто цей процес бажання "крові" інших може переходити на маси. "Індивіди та цілі групи можуть мати такі риси характеру, наслідком яких є, те коли вони з нетерпінням очікують ситуації, яка б дозволила їм розрядити свою деструктивну енергію, а якщо такої не настає, вони досить часто створюють її самі", пише Е. Фромм [1, с. 254]. Тварини ж діють зовсім по іншому, їм не приносить задоволення спостерігати за муками іншої тварини. Бажання руйнувати заради руйнації не притаманне тварині, але є наявним у людини. Тільки людина отримує задоволення від беззмістовного та необґрунтованого знищення інших істот. Отже, з огляду на дослідження таких відомих мислителів як К. Лоренц, З. Фройд, Е. Фромм, ми можемо говорити про те, що лише людина вбиває заради власного задоволення, саме тому, пояснення жорстокості та деструктивності людини потрібно шукати не в походженні людини, а в тих факторах, які якраз, і відрізняють людину від тварини.

В людській психіці є деякі деструктивні тенденції, які на перший погляд можуть здаватися нам схожими на біологічні задатки, але вони, на думку Л. фон Берталанфі, не вичерпуються тільки інстинктом самозбереження, тому вони мають своїм коренем форму людського життя, яка є вищою за біологічну та обумовлена здатність до абстрактного мислення, мови, спілкування тощо.

Потрібно звернути увагу на саме поняття "агресія", що воно означає та в якому контексті його потрібно вживати? Визначень цього поняття досить багато, але ми підтримуємо думку Е. Фромма в його визначенні цього поняття. Слово "агресія" під яким розуміються всі ті дії, які чинять, або мають намір вчинити в ущерб іншій людині, тварині або неживому предмету саме так розглядає цю проблему Е. Фромм, але одразу ж стає зрозумілим, що під це визначення підпадає велика кількість реакцій та імпульсів, саме тому слід чітко розрізняти "біологічно адаптивну, здатну до підтримки життя, доброякісну, від злоякісної агресії, яка не пов'язана з збереженням життя" [1, с. 255–256].

Не можна не згадати про нейрофізіологічну основу агресії, за допомогою якої відбувається розрізнення на доброякісну та злоякісну типи агресії. З цього приводу Е. Фромм пише: "біологічно адаптивна агресія – це реакція на загрозу вітальним інтересам індивіда; вона закладена в філогенезі; вона притаманна як тваринам, так і людям; вона носить вибуховий характер і виникає спонтанно як реакція на загрозу; а наслідком її – це знешкодження або самої загрози, або її причини" [1, с. 256], саме тому ми розуміємо, що цей тип агресії є відповіддю на загрозу власному я. Інший тип біологічно не адаптивний, ми називаємо, злоякісною агресією, жорстокістю, деструктивністю – те, що не можна називати захисною реакцією "…вона не закладена в філогенезі; вона являє собою специфіку, яка притаманна лише людині, зазначає Е. Фромм, вона приносить біологічну шкоду та соціальну руйнацію" [1, с. 256]. Визначними проявами такої агресії є бажання знущатися та вбивати інших, не маючи при цьому ніякої цілі, окрім власного задоволення. Зрештою, така агресія наносить шкоду не лише об'єкту знущання, але і суб'єкту, який це чинить. В основі злоякісної агресії лежить "деякий людський потенціал", на противагу доброякісній в основі якої лежить інстинкт.

Отже, надзвичайно важливим є розрізнення та визначення доброякісної та злоякісної агресії, адже саме тоді відбувається чітке визначення самого поняття агресія. Таким чином, прогнози з приводу мирного розвитку людства є досить реальними, адже розрізнення на захисну та злоякісну типи агресії приводить до висновку, що злоякісна не є вродженою, отже вона може бути викорінена. Допускається, що злоякісна агресія, представляє собою деякий людський потенціал, певну модель поведінки, якої при певних умовах можна навчитися, а за необхідності звільнитися, змінивши її на іншу.

Продовжуючи поділ агресії Е. Фромм виділяє, ще один вид агресивності – псевдо–агресія. Під яким він розуміє дію, яка наносить певну шкоду, але при цьому не маючи на меті завдавання шкоди як такої. Це відбувається не навмисно, коли так складаються певні обставини, наслідками яких є страждання інших, хоча якщо це розглядати, з точки зору психоаналізу, то в цьому випадку прихильники цього напряму, аргументували б, що це свідомість скеровує наші вчинки саме таким чином, щоб завдавати шкоду іншому, Фромм у своїй роботі "Анатомія людської деструктивності" визначає це як – "неусвідомлена мотивація агресора". Хоча саме такий підхід, і можна розглядати, як догматичне спрощення ситуації. В цьому контексті псевдо–агресії Е. Фромм виділяє окрім ненавмисної агресії, ще і ігрову та агресію як самоствердження.

Ігрова агресія – як певний метод, тренінг на швидку реакцію та майстерність. Вона на відміну від злоякісної агресії не має під собою ніякої цілі руйнування, ненависті, гніву. Тобто це певні види гри або спорту, які на сьогодні втратили свою основну ціль знищення живих істот, і перетворилися більше на хобі. Це такі види наприклад, як стрільба з луку, фехтування, або реконструювання боротьби на мечах чи з використанням іншої старовинної зброї, бойові мистецтва та інше. Основне бажання псевдо–агресорів, це показати рівень своїх вмінь та майстерності, а ніж вираження агресії та бажання нанести шкоду іншим.

Наступним видом виступає: агресія як самоствердження. Ця агресія відрізняється від всіх попередніх типів, навіть за етимологією походження слова, адже сам термін "агресія" – в буквальному значенні відповідає aggredi, яке походить від adgradi (де "gradus" означає крок, а "ad" – на), тобто "рухатися на", "наступати". Фромм в своїй роботі пише: "В першопочатковому значенні слова "бути агресивним", означає дещо ніби "рухатися в напрямку цілі без затримки, без страху та сумніву"" [1, с. 259]. Ця агресія безсумнівно пов'язана з гормонами, де чоловічі гормони виконують безпосередню стимулюючу роль в агресивній поведінці, але зовсім не є єдиною умовою, за відсутності, якої агресія як така зникає вщент. Дослідники в цій сфері особливо такі, як Е. Біман, Е. Зіг, Г. Кларк, Х. Берд, К. Лагершпетц, стверджують, що чоловічі гормони підвищують рівень агресивності, а

жіночі навпаки знижують. Але це не означає, що жінки менш агресивні ніж чоловіки, отже наявність чоловічого гормону у великій кількості не дає підстав говорити, що саме вони є підставою для виникнення агресії. Осмислення значення гормонів та наявності У хромосоми у чоловіків та Х у жінок приводить до думки, з приводу різниці між чоловіком та жінкою, та можливості реалізації себе як особистості, як професіонала. Адже саме біологічне підгрунтя кожної людини, визначає наш подальший шлях: чоловіки більш схильні до військової справи, вони хороші мисливці, генерали, адже їхньою природою обумовлена притаманна їм наступальна активність, на відміну від жінок, які краще проявляють себе як вчителі та лікарі. Але це загальні припущення, підтвердженням яких є виключення з цих правил. Підводячи підсумок у визначенні цього виду агресій Е. Фромм пише: "степінь розвитку у кожної конкретної людини "агресії самоствердження" проявляється в певних нервових симптомах, а також вони грають важливу роль в структурі особистості в цілому" [1, с. 265].

Визначаючи наступний вид агресії Фромм говорить про оборонну агресію, яка притаманна як людській цивілізації, так і тваринному світу. Цей вид агресії сформувався шляхом біологічної адаптації, у тварин стан агресії, яка виникає у відповідь на загрозу формується на біологічному рівні, коли виникає загроза для нього або членів його родини, коли хтось претендує на його блага або життя. Вихід з такої загрози для тварини або втікати, або оборонятися. Головна мета – це спасіння власного життя, та життя своїх нащадків. Ця агресія не має на цілі руйнацію, або захоплення благ інших. Якщо зникає загроза – зникає і захисна реакція у тварини, тобто немає збудника, отже, немає агресії. Так само, поводить себе і людина, хоча у людини це виявляється менш помітно, адже людина з часом навчилась контролювати свої емоції. Для людини агресія виникає тільки тоді, коли є загроза безпосередньо життю та свободі (категорія, яка виникає лише у світі людини).Також, потрібно відрізняти категорію блага для тварини – що означає задоволення потреб у їжі та найелементарнішому прихистку, але коли ми говоримо про людину, поняття блага набуває зовсім іншого значення, адже у світі людини існує таке поняття як приватна власність, і чим більше благ у людини наявно, тим більше вона за них боротиметься. Отже, говорячи про захисну агресію у тварин та людей ми помічаємо досить багато спільного: "той самий нейрофізіологічний чинник, зазначає Фромм, викликає більш сильну агресію, ніж у тварин" [1, с. 267], для людини він є основним, саме тому, ми маємо визнати спільність для обох єдиного початку.

Еріх Фромм у своїй роботі: "Анатомія людської деструктивності" виділяє три основні постулати на яких ґрунтується агресивність в порівнянні світу людей та світу тварин: 1) тварини на відміну від людей небезпеку сприймають тільки тут та зараз, вони не здатні прогнозувати, що колись можливо хтось, може на них здійснити напад. Коли на противагу тваринам для людини це є характерним, адже людина володіє даром передбачення, фантазування, пророкування. Людна маючи такий талант може передбачити, яка країна є більш агресивною, а яка не несе такої загрози. Адже гортаючи сторінки історії ми можемо власноруч визначити, яка країна має досвід військового втручання в інші країни, а яка лише досвід оборони. З приводу тваринного світу, то їм теж притаманна генетична пам'ять, індивідуальний досвід боротьби за їжу, або життя, і так само, їм притаманні вроджені інстинкти, які є більш розвинуті ніж у людей, бо тварини позбавленні можливості уявляти майбутню небезпеку, вони користуються тільки теперішнім моментом, тим що відбувається зараз. Таким чином, акцентує нашу увагу Фромм: "механізми захисної агресії у людини мобілізуються не тільки тоді, коли вона відчуває безпосередньо загрозу, але і тоді, коли наявної загрози не має" [1, с. 268]. 2) Людина може не тільки прогнозувати можливість майбутньої небезпеки, але і може відповідно до своїх уявлень маніпулювати свідомістю інших. Сили переконання однієї людини іншою настільки сильні, що переконати можна в тому, чого реально не має і ніколи не було. На жаль, прикладом такої маніпуляції свідомістю ми можемо спостерігати і в сьогоденні, як за допомогою засобів масової інформації можна викривляти достовірні факти та робити це в світових масштабах. Так, лідер однієї країни може тримати у страху величезну кількість народу або декілька самостійних суверенних держав. Підтвердженням цих слів та актуальності написаної Фроммом роботи, ще в 1973 році, на сьогодні є, на жаль, досвід нашої країни та деяких країн Європи та Азії. Такі ідеї цього відомого неофройдиста відповідають стану сучасного українського суспільства рік 2015. Фромм пише: "Коли держава агресор починає підготовку до війни, це змушує державу на яку готується напад, в свою чергу озброюватися, чим вона і пред'являє нібито "докази" своїх агресивних намірів" [1, с. 268]. Єдина істота в світі у якої можна викликати оборонну агресію шляхом "маніпулювання свідомістю" є людина.

3) Додатковим, і останнім аргументом є посилення захисної агресії у людини обумовлено специфікою існування людини. Людині для гармонійного існування потрібно і фізіологічні, і психологічні умови. Важливим для людини може бути і ідея, яку вона сама собі нав'язала – релігія, ідеологія, певні цінності, родинні зв'язки, культи та інше. Та й будь яке посилання на об'єкти чи суб'єкти поклоніння виникає таку ж реакцію, ніби це посягання на власне життя.

Отже, говорячи про агресію ми визначили, що вона притаманна і світу тварини, і світу людини, але вона не є вродженою. А вродженою є лише та агресія, яку Фромм визначає як захисну, коли безпосередньою є загроза життю, що є спільним як для тварин, так і для людей. А злоякісна агресія, яка не має під собою вродженого чинника, може бути викорінена, шляхом гуманізації суспільства.

Список використаних джерел

1. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Эрих Фромм; [пер. с нем. Э. Телятниковой]. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2009. – 635 (5) с. – (Philosophy).

2. Фромм Э. "Иметь" или "быть" / Эрих Фромм; [пер. с нем. Э. Телятниковой]. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2008. – 314 (6) с. – (Философия. Психология).

3. Fromm E. Human Nature and Social Theory [Електронний ресурс] / Erich Fromm. – Режим доступу: http: // www. marxists. org /archive/fromm/works/1969/human.htm.

References

1. Fromm Je. Anatomija chelovecheskoj destruktivnosti / Jerih Fromm; [per. s nem. Je. Teljatnikovoj]. – M.: AST: AST MOSKVA, 2009. – 635 (5) s. – (Philosophy).
2. Fromm Je. "Imet'" ili "byt'" / Jerih Fromm; [per. s nem. Je. Teljatnikovoj]. – M.: AST: AST MOSKVA, 2008. – 314 (6) s. – (Filosofija. Psihologija).
3. Fromm E. Human Nature and Social Theory [Elektronnyj resurs] / Erich Fromm. – Rezhym dostupu: http: // www. marxists. org /archive/fromm/works/1969/human.htm.

Matvienko I. S., *Ph.D., Assistant Department of Philosophy, NULES Ukraine (Ukraine, Kuiv), malushka20@ukr.net*

The philosophical context of aggression, benign and malignant aggression (E. Fromm)

Relevant to today's world and in Ukraine, in particular, is the problem of the human person and his aggressiveness. Aggression, as it exists in two forms: one that tends to depress someone else's freedom, and one that is guided by its protection. Benign aggression – is the one which mechanisms built into the mind of man and animals for the sake of their own vital interests from external threats. Speaking about the level of aggressiveness when compared with other animals man is usually the most aggressive. Given the study of such famous thinkers as K. Lorents, S. Freud, E. Fromm, we can say that only kills people for their own pleasure, it is an explanation of human cruelty and destructiveness must be sought not in the origin of man, and those factors that are just, and distinguishes man from animals.

Keywords: *people, animals, aggression, aggression benign, malignant aggression, destructiveness of man.*

Матвиенко И. С., *кандидат философских наук, ассистент кафедры философии, НУБИП Украины (Украина, Киев), malushka20@ukr.net*

Философский контекст агрессивности: злокачественная и доброкачественная агрессивности (Е. Фромм)

Актуальным на сегодня в мире и Украине есть проблема человеческой личности и ее агрессивности. Агрессия, как такая существует в двух проявлениях: та, которая стремится ущемить чужую свободу, и та, которая руководится защитой собственной. Доброкачественная агрессия – это та, механизмы которой встроены в разум человека и животного, ради сохранения личных жизненно необходимых интересов от внешних угроз. Говоря об уровне агрессивности, если сравнить человека с другими животными, он есть наиболее агрессивным. С точки зрения, таких известных мыслителей как К. Лоренц, З. Фрейд, Е. Фромм, мы можем говорить о том, что только человек убивает ради собственного удовлетворения. Именно по этому, утверждение жестокости и деструктивности человека нужно искать не в происхождении человека, а в тех факторах, которые как раз и есть главными для обозначения разницы между человеком и животным.

Ключевые слова: *человек, животное, агрессия, доброкачественная агрессия, злокачественная агрессия, деструктивность человека.*

* * *

УДК 17.022.1

Невмержицька О. М.
аспірантка, Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(Україна, Київ), Elena.nevm@mail.ru

ПРО ПРИРОДУ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ: ФІЛОСОФСЬКО–АКСІОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ Л. Н. СТОЛОВИЧА

Проведено аналіз природи естетичної цінності на основі праць філософа, визначного спеціаліста в сфері аксіології, естетики та історії філософії Леоніда Наумовича Столовича. В своїх основних працях філософ дає поняття сутності естетичної аксіології, описує її предмет, місце та критерії. Розглянуто основні аксіологічні категорії, такі як краса, добро, істина в їх взаємозв'язку і поєднанні в узагальнюючому понятті "цінність", де добро визначається як моральна цінність, істина – як пізнавальна, а краса як – естетична. Проаналізовано специфіку естетичної цінності, природу естетичного предмета, в якому вона реалізована. З'ясовано відмінності естетичної цінності від моральної та пізнавальної, особливості проблеми об'єктивності естетичної цінності та її автономності. Досліджено погляди філософа в питаннях категоріальної класифікації естетичних цінностей, оціночного характеру естетичного переживання, естетичного смаку та ідеалу.

Ключові слова: *цінність, естетична цінність, добро, краса, істина.*

В наш час, в епоху тотальної переоцінки "традиційних" цінностей, українське суспільство потребує допомоги знавців філософських наук у подоланні кризи зневіри та знаходженні такої системи цінностей, що допоможе вирішити проблему вибору правильної ціннісної орієнтації нашого суспільства.

Життєвий шлях кожної людини має свої особливі риси, однак пошук сенсу життя та процес ствердження у світі об'єднує всіх у необхідності знайти, зрозуміти і прийняти такі давно відомі цінності як істина, добро і краса. Ними визначаються сенс і мета існування людства в цілому а тому вони повинні бути ціннісними цілями і для кожної окремої особистості.

Ціннісні цілі та естетичні, моральні і теоретичні цінності, що лежать в їх основі, розкривають широкі світоглядні перспективи для людства. Суспільство починає цікавитися таким питанням як сенс людського життя, яке беззаперечно має естетично–ціннісний аспект, і в результаті загальний світогляд має можливість перетворення в естетичний.

В цьому випадку філософія повинна виконувати світоглядну функцію, адже вона постає в якості синтезуючого чинника науки, моралі та мистецтва.

Таким чином, актуальність проблеми та її правильна постановка має велике значення для підвищення світоглядно–культурного рівня нашого народу, правильності культуро–творчих процесів в державі, що обов'язково вплине на прийняття істинної естетично–ціннісної орієнтації.

Дослідження проблеми цінності бере свій початок ще в період античності. Однак, лише в минулому сторіччі почалася інтенсивна наукова робота в даному напрямі, та була створена наукова теорія цінності – "аксіологія".

Філософська думка Західної Європи щодо розуміння природи цінності розвиває два основних напрямки. У відповідності до першого – цінність як критерій здійснення потреб людини, її інтересів, бажань, надає цінність предметам і явищам, які цим потребам, інтересам і бажанням відповідають. Це, так званий, психологічний або суб'єктивістський напрямок, представниками якого є Дж. Сантаяна, А. Мейнонг. Представники другого напрямку намагаються знайти для розуміння природи цінності метафізичне пояснення, яке цілком відноситься і до естетичних теорій цінності. Це теорії З. Гуссерля, Р. Інгардена, Ф. Я. фон Ринтелена, Е. Гартмана, М. Шелера, М. Дюфрена і т.д.

В Радянському Союзі розробка аксіологічної проблематики тривалий час фактично була заборонена. "Представники панівної у СРСР версії марксистської філософії відкидали саме поняття цінності як "буржуазне" і вважали аксіологію ідеалістичним вченням" [1, с. 7]. Лише з початку 60–х років відбувся певний поступ: вийшла в світ книга професора В. П. Тугаринова "О ценностях жизни и культуры", в якій з позицій марксизму осмислювався сам факт існування цінності як специфічного явища, монографія В. Василенко "Ценность и оценка", збірник статей А. Харчева "Проблема ценностей в философии".

Такі відомі філософи як А. Буров, В. Ванслов виступали проти стверджень, щодо відмінності між мистецтвом і наукою лише у формі, а висунули тезу, згідно з якою мистецтво має естетичну сутність, яка носить ціннісний характер. Пізніше до них приєдналися й такі дослідники як Л. Столович, А. Гулига.